

Evropská správní a kulturní studia
BDS
a. r. 2007/2008
Trestní právo (hmotné a procesní) v evropském prostředí
IV. semestr
Přednáška č. X. - 5. 5. 2008
(V. Kratochvíl)

I.
Trestní právo hmotné a trestní právo procesní - odvětví vnitrostátního práva ČR
jejich vztah

- **vnitrostátní (národní) právo:**
  - právo tvořené státem, státním suverénem (jeho zákonodárným orgánem), platné na území tohoto státu a pro jeho obyvatele a občany;
    - **na jeho území** platí pro jeho obyvatele a občany, jakož **i pro cizince**;
      - např. dopravní nehoda Rakušana způsobená jím v Mikulově, s následky na životě jiného... (trestní odpovědnost podle tr. zák., místní působnost § 17 – z. teritoriality)
    - **mimo jeho území** platí **i pro jeho obyvatele a občany**;
      - např. dopravní nehoda Čecha způsobená jím ve Vídni, s následky na životě jiného... (trestní odpovědnost podle öSTGB a podle tr. zák. § 18 z. personality aktivní)
    - podle **předmětu** právní úpravy se vnitrostátní právo diferencuje na **právní odvětví**:
      - p. ústavní, správní, finanční, trestní, občanské, obchodní, rodinné atd. ...
    - podle **metody** právní úpravy na **právo**:
      - **veřejné** (princip subordinace subjektu právního vztahu jinému subjektu tohoto vztahu: občan vůči státu); např. ústavní, správní, trestní ...
      - **soukromé** (princip ekvivalence subjektů); např. právo občanské ...
    - právo obsažené v **zákonech** a jiných obecně závazných normativních právních aktech; Ústava, Listina základních práv a svobod, občanský zákoník, trestní zákon, trestní řád, přešupkový zákon aj.

Trestní právo hmotné (TPH) v objektivním smyslu:

- odvětví veřejného práva ČR
  - chrání vybrané individuální a společenské zájmy a vztahy před společensky nejnebezpečnějšími útoky fyzických osob na ně, tj. před trestnými činy a proviněními;
  - systém právních norem regulujících vznik, změnu a zánik ochranných **trestněprávních** vztahů mezi **pachatelem** (subjektem) trestného činu, provinění a **státem**
    - **SubjektTČ===(obsah: pr.+pov.)===ObjektTČ===(obsah: pr.+pov.)===STÁT**
      - např. vznik – spácháním TČ; zánik – promlčením trestnosti činu, trestu ...
  - vymežujících **základy trestní odpovědnosti**, tedy **trestný čin a provinění**, a **právní následky** základů trestní odpovědnosti (tj. trestných činů a provinění), tedy **tresty, ochranná opatření a opatření**;

Trestní právo hmotné v subjektivním smyslu

- trestním zákonem daná míra možností jednání subjektů trestněprávního vztahu
  - tj. pachatele trestného činu a státu
    - pachatelovo právo na spravedlivou sankci ...
    - právo (i povinnost) státu vyžadovat po pachateli podrobení se této sankci ...

Trestní právo **procesní** (TPP) v **objektivním** smyslu

- odvětví veřejného práva ČR
  - upravující trestní řízení, za účelem ochrany vybraných individuálních a společenských zájmů a vztahů před společensky nejnebezpečnějšími útoky fyzických osob na ně, tj. trestnými činy a proviněními;
  - systém právních norem regulujících vznik, změnu a zánik ochranných *trestněprocesních* vztahů mezi *osobou proti níž se vede trestní řízení* (obviněným z trestného činu) a *orgánem činným v trestním řízení*
    - **Obviněný**===(obsah: pr.+pov.)===**SKUTEK**===(obsah:pr.+pov.)===**OČTŘ**
      - např. vznik - § 160/1, 2 tr. ř. („sdělení“ obvinění); zánik - § 226/a tr. ř. (zproštění obžaloby);

Trestní právo **procesní** v **subjektivním** smyslu

- trestním řádem daná míra možností jednání subjektů trestněprocesního vztahu
  - tj. např. obviněného z trestného činu a příslušného orgánu činného v trestním řízení
    - procesní práva obviněného, např. na spravedlivý proces ... § 31 tr. ř.
    - práva (i povinnosti) orgánů činných v trestním řízení vůči obviněnému, sledující naplnění účelu trestního řízení (§ 1, § 2/5 tr. ř.);

Vztahy:

- TPH a TPP jsou dvě **relativně samostatná** právní odvětví
  - např. trestní řízení skončené zprošťujícím rozsudkem, protože skutek se nestal, tedy ani trestný čin, proběhlo bez toho, že by tu byl od počátku hmotněprávní důvod – spáchaný TČ – TPP fungující bez TPH ekvivalentu;
  - např. spáchaný trestný čin, jehož pachatele by bylo možno odsoudit, nikdy nevyšel najevo – TPH (pomyslně) fungující bez TPP ekvivalentu;
- TPH a TPP jsou zároveň úzce propojena - „**spojité nádoby**“ - jedno bez druhého by jen obtížně obhájilo svoji existenci
  - trestný čin, provinění lze jako takové právně „diagnostikovat“ a jejich pachatele za ně postihnout trestem, trestním opatřením jen cestou trestního řízení, nikoliv cestou bezprostřední aplikace TPH (svěpomocí)
- vzdor své relativní samostatnosti, nezávislosti jednoho na druhém nemůže reálně TPH existovat bez TPP a naopak

II.

Mezinárodní právo veřejné a mezinárodní právo trestní

Mezinárodní právo veřejné (MP):

- mezinárodní právo **veřejné**, vzniká především dohodou více států;
  - zajišťuje mírovou existenci a plynulý vývoj **mezinárodního společenství**
  - právo obsažené (především) v **mezinárodních smlouvách** (bilaterálních, multilaterálních);
  - nutno od něj odlišovat mezinárodní právo **soukromé**, coby součást též **vnitrostátního práva**, nejen smluvního MP;
    - obsahuje především tzv. **kolizní právní normy** upravující hlediska platná pro výběr právního řádu, podle kterého se bude řídit určitý vztah s **mezinárodním prvkem** ...
    - dále právní normy upravující **osobní a majetkové postavení cizinců** ...
    - řeší vztahy práva vnitrostátního a jiných zahraničních (vnitrostátních) právních řádů;

- např. českého a rakouského rodinného práva v případě uzavírání manželství
- ...
- právo obsažené např. v **zákoně** č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, azylovém zákoně ...

Mezinárodní právo trestní (MPT):

- dopadá na trestání fyzických osob - jednotlivců, kteří spáchali činy, jejichž postih vyžaduje mezinárodní spolupráci ...
  - rozlišuje se:
    - MPT **smluvní** povahy založené na **nepřímém** donucení potenciálních pachatelů;
    - vyžaduje *harmonizaci* vnitrostátního trestního zákonodárství:
      - zavazuje smluvní státy ke stanovení trestnosti určitých činů ve vnitrostátním právu (kriminalizace) a
      - k vytvoření právních předpokladů pro jejich postih podle něj (jurisdikce), popř. k umožnění extradice a dalších forem právní pomoci mezi státy;
        - např. mezinárodní „Úmluvy o bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku“ ze 70. let 20. st. a §§ 180a – 180c TrZ, nebo dohody o právní pomoci ve věcech trestních, kupř. „Evropská úmluva o vydávání č. 549/1992 a její dva Dodatkové protokoly...“ aj.
    - MPT založené na **přímém** donucení pachatelů;
      - trestnost jejich činů plyne přímo z pravidel obecného mezinárodního práva (MP), bez ohledu na to, zda jde zároveň o trestný čin podle vnitrostátního práva každého státu;
        - *zločiny podle MP*, spáchané jednotlivci (individuální trestní odpovědnost), postihované vnitrostátními soudy nebo mezinárodními trestními soudy (ad hoc, nebo stálým); viz kupř. Statut stálého Mezinárodního trestního soudu – zločiny genocidia, proti lidskosti, válečné zločiny ... a jeho procesní ustanovení;

Vztahy:

- mezinárodní právo trestní je **součástí** mezinárodního práva (veřejného);

III.

Trestní právo mezinárodní (hmotné a procesní) **ve vztahu k mezinárodnímu právu trestnímu**

Trestní právo mezinárodní:

- trestní právo mezinárodní je tvořeno právními normami vnitrostátního práva, dopadajícími na kriminalitu s *mezinárodním prvkem*, z aspektu hmotného a procesního práva
- rozlišuje se:
  - **Trestní právo mezinárodní hmotné:**
    - normy upravující jednostranně především prostorovou (místní) působnost trestních zákonů států vzhledem k zahraničí; dále též kriminalizující určité typy činů jako trestných v souladu s MP závazky státu (harmonizace)
      - např. §§ 17 – 20 tr. zák. (zásady teritoriality, personality aktivní, ochrany, univerzality), příklady viz shora ... Mikulov ... Vídeň
      - např. §§ 180a – 180c, §§ 124a – 124f tr. zák.
  - **Trestní právo mezinárodní procesní:**
    - normy upravující subsidiárně mezinárodní právní pomoc v trestních věcech
      - např. hlava XXV. tr. ř. (Právní styk s cizinou) ve znění z. č. 539/2004 -

„euronovela“ zavádějící vedle tradičních institutů (extradice, dožádání) i nové „evropskoprávní“:

- evropský zatýkací rozkaz ...
- přeshraniční pronásledován a sledování ...
- společný vyšetřovací tým ...

Mezinárodní právo **trestní**: viz výše

Vztahy:

- jsou stejné, jako vztahy mezi *vnitrostátním* právem trestním (hmotným a procesním) a *mezinárodním* právem veřejným, navíc obohacené o prvek mezinárodní
- vztah vnitrostátního právo trestního (hmotného a procesního) a mezinárodního práva veřejného řeší:
  - **čl. 10 Ústavy ČR**
    - „Vyhlášené mezinárodní smlouvy (MS), k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je ČR vázána, jsou součástí právního řádu (ČR); stanoví-li MS něco jiného než zákon, použije se MS.“
    - jde o **monistické** pojetí vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva, s **primátem mezinárodního práva** projevující se v:
      - **aplikační přednosti** MS před vnitrostátním zákonem, stanoví-li tato MS něco jiného než zákon, aniž by byla dotčena platnost tohoto zákona;
        - např. v trestním řízení je nutno trestní stíhání nezahajovat, nebo zahájené trestní stíhání nutno zastavit, vede-li se pro skutek, za který již byl obviněný postižen jako za přešupek, aniž bylo toto pravomocné rozhodnutí o přešupku zrušeno; § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., čl. 10 Ústavy ČR a *přímá aplikace* čl. 4 Dodatkového protokolu č. 7 k Evropské úmluvě o lidských právech a základních svobodách, protože trestní řád povinnost v těchto případech trestně nestíhat nestanoví obligatorně, na rozdíl od citovaného Protokolu („...který tak stanoví něco jiného) – ***zásada ne bis in idem*** (nikoli dvakrát v téže věci);
      - vyhlášené ... atd. mezinárodní smlouvy **nejsou pramenem vnitrostátního práva**, ale jen součástí právního řádu ČR;
      - nadále **zůstávají pramenem mezinárodního práva** a jako takové podléhají zvláštnostem jejich výkladu (viz Vídeňská úmluva o mezinárodním právu smluvním, §§ 31 – 33, č. 15/1998 Sb. z.);

IV.

Evropské právo (komunitární a unijní) **ve vztahu k vnitrostátnímu právu**

Evropské právo:

- neboli právo *Evropské unie (trojpilířové architektury)*, jako specifický, svébytný jev **odlišený a odlišný** od *vnitrostátního práva* členských států, jakož i od právních aktů jiných evropských integračních seskupení; např. Rady Evropy, a odlišný od *mezinárodního práva (veřejného)*;
- tzv. **„třetí druh práva“**, na rozdíl od práva národního a mezinárodního
  - jemuž členské státy EU přizpůsobují své vnitrostátní právo;
  - je prostředkem harmonizace práva na úrovni **ES – členské státy (vertikála)**, dále na úrovni **EU – členské státy (horizontála)**, jakož i **mezi členskými státy navzájem (horizontála)**
  - dělí se na:
    - evropské **komunitární** právo:

- **I. pilíř Smlouvy o ES** – společný trh, hospodářská a měnová unie, má *nadnárodní*, nadstátní, supranacionální povahu;
- evropské **unijní** právo:
  - **II. pilíř Smlouvy o EU** – společná zahraniční a bezpečnostní politika,
  - **III. pilíř Smlouvy o EU** – policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, má *mezinárodní*, mezivládní charakter;

Vztahy:

- evropské právo *komunitární* je kategorií zcela *svébytnou (sui generis)*;
- evropské právo *unijní* má blízko ke klasickému *mezinárodnímu právu veřejnému*;
- jejich vzájemný vztah je „vztahem“ svým způsobem doposud *míjejících* se kategorií co do jejich *cílů* (tj. politik, k nimž směřují: I., + II., III. pilíř) a *metod* jejich naplňování, *přípatrné tendenci k posilování komunitární povahy evropského práva jako celku:*
  - „de lege lata“ (viz rozh. Evropského soudního dvora z 13. 9. 2005, C-176/03, o zrušení rámcového rozhodnutí Rady EU č. 2003/80/SVV ze dne 27. 1. 2003, o trestněprávní ochraně životního prostředí, s tím, že danou otázku má upravit směrnice – tj. právní akt I. pilíře Smlouvy o ES)
  - „de lege ferenda“ (SÚE – čl. I-6 /primát unijního práva před právem členských států/ a zamýšlené budoucí zrušení trojpilířové architektury EU)
- vnitrostátní právo a **evropské právo**:
  - jejich vztah se odvíjí od toho, zda jde o poměr vnitrostátního práva a **komunitárního** práva, nebo o poměr vnitrostátního práva a **unijního** práva;
  - v prvém případě:
    - díky supranacionalitě (některých právních aktů I. pilíře) a jeho přednosti (primátu) před vnitrostátním právem je komunitární právo přímo aplikovatelné v členském státě;
      - viz *nařízení* /“evropský zákon“/... čl. 249 Smlouvy o ES
  - v druhém případě:
    - právní akty II. a zejm. III. pilíře, postrádající supranacionalitu ..., nemají přímý účinek v členském státě;
      - viz *rámcová rozhodnutí* III. pilíře ... čl. 34/2, b) Smlouvy o EU

V.

Evropské trestní právo

Evropské trestní právo:

- soubor norem (právních aktů) různé právní povahy (primární, sekundární), přijatých jak orgány členských států, tak orgány (institucemi) Evropské unie s legislativní pravomocí (původní i přenesenou);
- dotýkajících se *vnitrostátních* (národních) trestněprávních systémů členských států EU, nebo směřujících k postupnému vytváření trestněprávního systému samotné EU, a to i *supranacionální* povahy;
- zahrnujících reakci na činy soudně trestné (trestné činy), tj. kriminální povahy;
  - dělí se na:

Trestní právo evropské (vnitrostátní, evropeizované):

- je kategorií národní (vnitrostátní), tedy výsledek procesu
  - nikoliv „*poevropštění*“ (tj. v nadsázce řečeno „znásilnění“ národního práva... právem evropským ..., k němuž snadno může dojít, popř. dochází i pouhým „*opisováním*“ či přepisováním sekundárních pramenů unijního práva do vnitrostátních obecně závazných právních aktů členského státu)

- např. doslovné převzetí rámcového rozhodnutí do transformačního a implementačního vnitrostátního zákona ...
- nýbrž výsledek procesu „*evropeizace*“ národních trestních právních předpisů členských států EU, tzn. jejich vertikální harmonizace s komunitárním právem ES, jakož i horizontální harmonizace s unijním právem EU, včetně vzájemné harmonizace trestních právních předpisů členských států, zohledňující specifika národních trestních právních předpisů;
  - např. rámcové rozhodnutí Rady EU **o boji proti terorismu** č. 2002/475/JVV a § 95 tr. zák. obsahující skutkovou podstatu trestného činu „teroristického útoku“, transponovanou a implementovanou do TPH ČR zákonem č. 537/2004 Sb. z.
  - např. rámcové rozhodnutí Rady EU **o evropském zatýkacím rozkazu** a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy č. 2002/584/JVV a § 403 a n. tr. ř., ve znění transpoziční a implementační novely č. 539/2004 Sb. z.

Evropské právo trestní (supranacionální):

- mělo by být samostatnou, a to *nadstátní, nadnárodní (supranacionální)* kategorií, tzn. výsledkem
  - právo tvorby unijních institucí; tu je ovšem třeba podtrhnout, že nikoliv nezávislé na vlivu trestněprávních tradic, principů atd. členských států Unie ;
  - např. „de lege lata“ viz snaha nahradit trestněprávní unijní ochranu životního prostředí namísto cestou RR REU, směrnicí ...
  - „de lege ferenda“ viz přístupy SÚE – tendence ke komunitarizaci ...
    - např. podle čl. III-270 odst. 1 písm. a) SÚE měl stanovit *evropský zákon* (obdoba dnešního *nařízení*) opatření, která mají za cíl stanovit pravidla a postupy pro zajištění uznávání všech forem rozsudků ... v celé Unii;

Vztahy:

- obě „trestní práva“ Evropy se k sobě chovají *podobně*, jako „*trestní právo mezinárodní*“ a „*mezinárodní právo trestní*“
- tu i tam jde o citlivý problém nedotknutelnosti či omezeného vzdání se suverenity členského státu v otázce trestní jurisdikce ...

Některé projekty v oblasti evropského trestního práva

- **Corpus Juris – 2000 (CJ)¹**

Vznik a krátká historie

- CJ obsahuje trestněprávní úpravu na ochranu finančních zájmů EU;
- CJ jak normový soubor je pouze návrhem, který (dosud) není platný;
- první verze z r. 1997 se stala předmětem diskusí a úvah mezi teoretiky a praktiky z celé Evropy;
- 4. - 6 března 1999 (Trier) evropské kolokvium: „Corpus Juris jako základ evropského trestního práva.“
- dosaženo shody o základních principech, jež jsou charakteristické pro všechny evropské trestněprávní systémy;
- verze z roku 1999 - 2000 (Florence)

Základní zásady CJ 2000

- *tradiční* principy (základní zásady) trestního práva hmotného a trestního práva procesního jsou uvedeny v bodu I CJ:
- zásady *zákazu retroaktivity* a *zákazu analogie legis* (k tíži pachatele);

¹ *Delmas-Marty, M., Vervaele, J.A.E. Corpus Juris 2000. Brno: Nakl. Sypták, 2001. Překlad do češtiny J. Fenyk, S. Kloučková.*

- zásada *criminalia sunt restringenda* (trestní zákony se vykládají restriktivně);
- zásady *individuální trestní odpovědnosti* a *zásada proporcionality trestů*;
- *zásada práva na (zákonného) soudce* (princip soudní záruky);
- *nové principy CJ*;
- *zásada ne bis in idem* v kontextu evropského principu teritoriality;
- *zásada kontradiktornosti trestního řízení*;

- **Evropská ústavní smlouva – 2004/2005 (SÚE)²**

Vznik a krátká historie

- budoucí základní (ústavní) právní dokument Evropské unie, přijatý mezivládní konferencí v červnu roku 2004;
- v případě jeho platnosti by nahradil současné zakládající smlouvy (*Smlouva o založení Evropského společenství /Římská smlouva/* I. pilíř komunitární /volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu/, 1958 – SES, ve znění všech změn a doplňků; *Smlouva o Evropské unii /Maastricht/* II. pilíř mezivládní /společná zahraniční a bezpečnostní politika/, III. pilíř mezivládní /policejní a soudní spolupráce v trestních věcech/, 1993 – SEU, ve znění změn a doplňků /Amsterdam – 1999, Nice - 2003);
- zakládá právní subjektivitu EU, která koordinuje politiky členských států a vykonává komunitárním způsobem pravomoci, které jí členské státy svěřují;
- SÚE neprošla požadovaným ratifikačním procesem, nenabyla tedy platnosti;

Základní trestněprávní zásady SÚE

- čl. I-5 odst. 2 - *zásada loajální spolupráce* Unie a členských států; trestněprávní rozměr této zásady může mít různé podoby; jako příklad lze uvést ustanovení SÚE o *sdílených* pravomocích (čl. I-14 odst. 2 písm. j));
- čl. I-9 odst. 3 - *obecné zásady práva* Unie, tvořené základními právy garantovanými Evropskou úmluvou o lidských právech a základních svobodách a též vyplývajícími z ústavních tradic společných členským státům EU;
- čl. I-11 odst. 1 - *zásady svěřené pravomoci, subsidiarity a proporcionality* klíčové z trestněprávního hlediska;
- čl. I-12 odst. 2 - *zásada pravomoci sdílené*, způsob jejího výkonu členskými státy a Uníí v prostoru svobody, bezpečnosti a práva;
- *Listina základních práv Unie*:
  - čl. II-80 - *zásada rovnosti před zákonem*, zasahující jak do trestního práva *procesního*, tak i *hmotného*;
  - čl. II-64 - *zásada humánnosti trestů*;
  - čl. II-65 odst. 1, 2 - *zásada zákaz otroctví a nucené práce*;
  - čl. II-107 - *zásada účinné právní ochrany před soudem, tj. i trestním*, jakož i *spravedlivého trestním procesem*;
  - čl. II-108 - *zásady presumpce nevinu a práva na obhajobu*;
  - čl. II-109 odst. 1, 2 - *zásady nullum crimen nulla poena sine lege praevia* (žádný trestný čin, žádný trest bez předcházejícího zákona, zákaz retroaktivity k tíži pachatele), včetně *výjimek z nich*;
  - čl. II-109 odst. 3 - *zásada přiměřenosti výše trestu trestnému činu*;
  - čl. II-110 - *zásada ne bis in idem* (zákaz dvojího trestního stíhání nebo potrestání za stejný trestný čin, za nějž byl již pachatel v Unii odsouzen nebo osvobozen);

² Syllová, J., Pítrová, L., Svobodová, M. Ústava pro Evropu. Praha: C. H. Beck, 2005.

- čl. III-257 odst. 3 - zásada *prevence trestné činnosti; koordinace a spolupráce mezi policejními a soudními orgány; zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech, jakož i sblížení předpisů trestního práva*, v případě nutnosti a ve vymezených oblastech; viz též čl. III-258, čl. III-272, čl. III-270 odst. 1, 2 a čl. III-27;
- čl. III-270 odst. 2 písm. a) - zásada *vzájemné přípustnost důkazů* mezi členskými státy, potřebná v nezbytném rozsahu pro usnadnění (zásady) vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech;

- Reformní smlouva – 2007 (Lisabon)

Vznik a krátká historie

- Evropská rada - zasedání 21. a 22. 6. 2007 - dohoda na svolání mezivládní konference s cílem vypracovat smlouvu, kterou se pozmění stávající Smlouvy (SEU a SES) za účelem posílení efektivity a demokratické legitimacy rozšířené Unie, jakož i soudržnosti její vnější činnosti;
- mezivládní konference pracovala v souladu s podrobně vymezeným mandátem, schváleným Evropskou radou;
- Portugalsko jako předsednická země zahájilo mezivládní konferenci 23. 7. 2007;
- práce na úpravě SEU a SES v podobě Reformní smlouvy měly zároveň zohlednit závěry mezivládní konference z června roku 2004, na níž byl s malými změnami přijat text dnes již „mrtvé“ Smlouvy o Ústavě pro Evropu;
- mezivládní konference měla za úkol dokončit svou práci nejpozději do 31. 12. 2007, má-li být dostatek času na ratifikační proces, jemuž by se měla podrobit výsledná, tj. Reformní smlouva ještě před volbami do Evropského parlamentu v roce 2009;

Podstata změn zaváděných Reformní smlouvou

- zmíněný mandát, schválený Evropskou radou, jenž měl být výhradním základem a rámcem jednání „červencové“ mezivládní konference, zahrnuje následující změny Smluv (SEU a SES), které však v podobě samotné Reformní smlouvy z podstatné části přebírají dosavadní obsah SÚE:³
  - dosavadní ústavní koncepce (ve smyslu SÚE), spočívající ve zrušení všech stávajících, zejm. zakládajících smluv a jejich nahrazení jediným textem nazvaným „Ústava“ (SÚE), se *opouští*;
  - Reformní smlouvou změněná SEU podrží dosavadní název (pro účely tohoto textu dále i „RSEU“), toutéž smlouvou reformovaná SES bude nazvána *Smlouvou o fungování Unie* (dále i „SFU“) / Smlouvou o fungování Evropské unie (dále i „SFEU“);
  - obě reformované smlouvy budou smlouvami, na nichž je založena EU, která bude mít *jednotnou právní subjektivitu, EU nahradí Společenství a bude jeho nástupkyní*;
    - „*Konference potvrzuje, že skutečnost, že Evropská unie má právní subjektivitu, Unii v žádném případě neopravňuje k přijímání právních předpisů nebo k jednání v oblastech mimo pravomoci, které byly Unii svěřeny členskými státy ve Smlouvách.*“
  - RSEU a SFU *nebudou mít ústavní charakter*, nebude používán výraz „ústava“,

³ Právní zpravodaj, č. 7/2007, s. 1-2; viz též: „Mandát pro mezivládní konferenci v roce 2007“, http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=1297&lang=cs dostupný 8. 8. 2007 a <http://www.euroskop.cz/21688950/clanek-zpravodajstvi-o-reformni-smlouve-eu>, dostupný 14. 9. 2007: „Jen deset z 250 návrhů v nové smlouvě se liší od euroústavy...“

vypouštějí se termíny „zákon“, „rámcový zákon“, naopak se zachovávají stávající názvy „nařízení“, „směrnice“ a „rozhodnutí“;

- stran přednosti práva EU před právem členských zemí bude s odkazem na dosavadní judikaturu Soudního dvora ES přijato prohlášení:
  - „Konference připomíná, že v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie mají Smlouvy a právo přijímané Unií na základě Smluv přednost před právem členských států, za podmínek stanovených touto judikaturou.“
- změny stávajících SEU a SES se kromě jiného týkají:
  - postavení *Listiny základních práv*, jejíž znění do těchto smluv *nebude* zahrnuto, plyne z prohlášení:
    - *Listina základních práv, jež je právně závazná, potvrzuje základní práva zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a práva vyplývající z ústavních tradic společných členským státům.*
    - *Listina nerozšiřuje oblast působnosti práva Unie nad rámec pravomocí Unie, ani nevytváří žádnou novou pravomoc či úkol pro Unii, ani nemění pravomoc a úkoly vymezené Smlouvami.*⁴
  - bude zvlášť stanovena právně závazná hodnota a oblast působnosti této Listiny;
  - změny se dále týkají mechanismu v *oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech*, který členským státům nově umožní pokračovat v další práci na určitém (právním) aktu, zatímco jiným umožní se na tom nadále neúčastnit:
    - *Pokud se člen Rady domnívá, že by se návrh směrnice podle [čl. III-271 odst. 2, čl. III-271 odst.1 nebo 2]5 dotkl základních aspektů jeho systému trestního soudnictví, může požádat, aby se záležitostí zabývala Evropská rada. V takovém případě se řádný legislativní postup pozastaví. Po projednání, a pokud bylo dosaženo konsensu, Evropská rada do čtyř měsíců od tohoto pozastavení vrátí návrh zpět Radě, která ukončí pozastavení řádného legislativního postupu. V případě, že nedojde k dohodě, a pokud si alespoň devět členských států přeje navázat posílenou spoluprací na základě dotčeného návrhu směrnice, oznámí to ve stejné časové lhůtě Evropskému parlamentu, Radě a Komisi. V takovém případě se povolení k **zavedení posílené spolupráce** podle [čl. I-44 odst. 2 a čl. III-419 odst. 1] považuje za udělené a použije se ustanovení o posílené spolupráci.*
  - v rámci základních zásad týkajících se pravomocí bude stanoveno, že Unie jedná pouze v mezích pravomocí svěřených jí v RSEU a SFU členskými státy;
  - v rámci ustanovení o demokratických zásadách se zavede *posílený kontrolní mechanismus subsidiarity*.

⁴ „Mandát pro mezivládní konferenci v roce 2007“, <http://www.consilium.europa.eu/cms3/fo/showPage.asp?id=1297&lang=cs> dostupný 8. 8. 2007, s. 12.

⁵ Citována je tu zřejmě SÚE, kde se používá termín „evropský rámcový zákon“, což potvrzuje výše naznačený závěr o tom, že se upouští od nynějších rámcových rozhodnutí, která mají být nahrazena právě směrnici.

Literatura:

- Delmas-Marty, M., Vervaele, J.A.E.* Corpus Juris 2000. Brno: Nakl. Sypták, 2001. Překlad do češtiny J. Fenyk, S. Kloučková.
- Hendrych, D. a kol.* Právníký slovník. Praha: C. H. Beck, 2003.
- Knapp, V.* Teorie práva. Praha: C. H. Beck, 1995.
- Kratochvíl, V. a kol.* Trestní právo hmotné. Obecná část. Brno: MU Brno, 2002/2003 (dotisk 2006).
- Kratochvíl, V.* Trestněprávní rozměr smlouvy o Ústavě pro Evropu a jeho význam pro evropské trestní právo. Právník č. 3/2007, s. 274 a n.
- Křepelka, F.* Právo Evropské unie. Brno: MU Brno, 2005.
- Malenovský, J.* Mezinárodní právo veřejné. 3. vyd. Brno: MU a Doplněk, 1993.
- Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.* Trestní právo procesní. Praha: C. H. Beck, 2007.
- Syllová, J., Pítrová, L., Svobodová, M.* Ústava pro Evropu. Praha: C. H. Beck, 2005.
- Svoboda, P.* Úvod do evropského práva. Praha: C. H. Beck, 2004.
- Šturma, P.* Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Karolinum, 2002.
- Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.* Evropské právo. Praha: C. H. Beck, 2004. Právní zpravodaj, č. 7/2007, s. 1-2; viz též: „Mandát pro mezvládní konferenci v roce 2007“, http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=1297&lang=cs dostupný 8. 8. 2007
- <http://www.euroskop.cz/21688950/clanek-zpravodajstvi-o-reformni-smlouve-eu>, dostupný 14. 9. 2007

V Brně dne 18. 4. 2008